

institute for
ethnobotany and
zoöfarmacognosy

Inst. voor Ethnobotanie en Zoöfarmacognosie
Rijksstraatweg 158
6573 DG Beek Ubbergen
Tel. 024-6844301 Fax 024-6843939
info@ethnobotany.nl www.ethnobotany.nl

STAGES EN SCRIPTIES

Het IEZ is een centrum voor kennis, advies en training op het gebied van traditionele geneeskruiden, zoöfarmacognosie (gebruik van medicinale planten door dieren) en farmaceutische botanie. Trainingen worden gegeven in de vorm van gastlessen of meer uitgebreide lesprogramma's die plaats vinden binnen het kader van diverse natuurgeneeskundige, biologische en agrarische (groene) opleidingen.

Stages kunnen worden gelopen (veelal in vervolg op een training) op geschikte locaties in Nederland, Frankrijk, Italië en Kameroen.

Zie ook de folder over trainingen.

Stagebegeleiders/trainers zijn

Drs. A.G.M. van Asseldonk, bioloog, ethnobotanicus/biohistoricus en natuurgeneeskundige

Drs. A.G. de Haas, bioloog, ecooloog/etholoog

Drs. G. Kleijer-Ligtenberg, dierenarts

Drs. R. Noordhuis, bioloog, ecooloog/etholoog en diernatuurgeneeskundige

(en bij gelegenheid nog meer gastdocenten)

Wij zijn blij met je belangstelling en enthousiaste deelname aan ons werk!

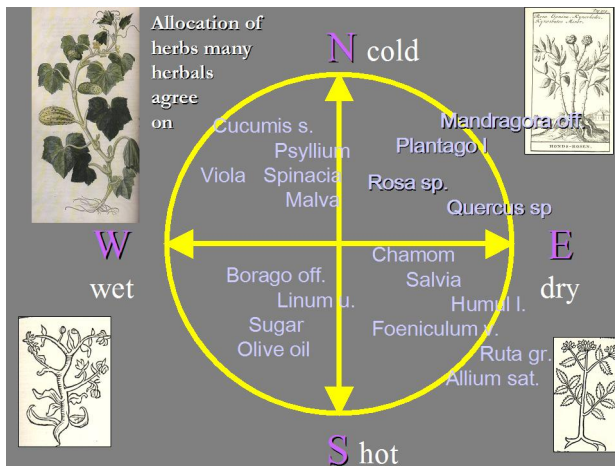
Ons vakgebied is MULTIDISCIPLINAIR, en zowel voor biologen als voor cultureel antropologen, psychologen, farmaceuten, diermanagers, dier(natuur)geneeskundigen en anderen interessant!

Een IEZ stage is altijd een onderzoeksstage. Het kan gaan om literatuur (bronnen) onderzoek en/of veldwerk (interviews, botanisch onderzoek, gedragsobservaties). Laboratoriumonderzoek is alleen mogelijk indien de onderwijsinstelling dit mede faciliteert. Voorbeelden van eerder werk: zie

www.ethnobotany.nl

Etnobotanie: Studie van de relatie tussen mensen en lokale planten

Het IEZ voert etnobotanisch onderzoek uit binnen Nederland.

Bij een etnobotanische stage kun je denken aan één van deze thema's:

* afkorting voor de wijze waarop de data hoofdzakelijk worden verzameld:

int (interviews), obs (observaties), exp (experimenten).

Literatuuronderzoek is altijd erbij betrokken.

1. Warm-koud-nat-droog classificaties in historische bronnen

Het IEZ beschikt over een database waarin voor diverse planten de classificaties in diverse middeleeuwse handschriften en renaissance kruidenboeken met elkaar zijn vergeleken (zie fig). In de 18^e eeuw zijn deze classificaties verdwenen. Hoe en waarom? Door bestudering van de betreffende jaargangen van de NL Pharmacopee kan deze omslag exacter gedocumenteerd en geïnterpreteerd worden.

2. Geneeskruidengebruik.

(int*) Het IEZ beschikt over een database met samenvattingen van de meest genoemde planten in 20^e eeuwse populaire literatuur. Veldwerk dient te worden verricht om te zien wat momenteel het geneeskruidengebruik in NL inhoudt. Interviews met natuurtherapeuten over wat zij voorschrijven, met (gespecialiseerde) drogisten over wat zij adviseren, met oudere mensen (bvb op het platteland) kunnen worden gedaan. Doel is te inventariseren welke tradities nog bestaan wat betreft kruidengeneeskunde, nutraceuticals (eten van wilde planten, medische aspecten hiervan) en cosmeceuticals (uitwendig gebruikte planten bij o.a. huidaandoeningen). Niet-experimentele

evaluatie (via literatuur) van veiligheid en effectiviteit van de gevonden tradities kan volgen.

3. Humoraalconstituties actueel?

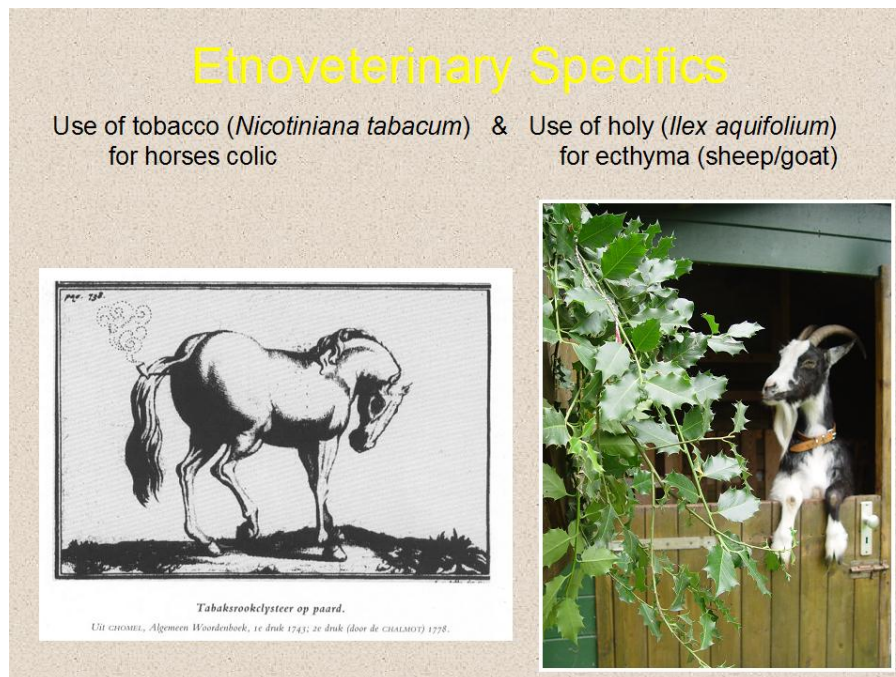
(int/exp*): In de traditionele kruidengeneeskunde speelden en spelen de zgn. humoraalpathologische temperamenten (sanguinicus, cholericus, melancholicus, flegmaticus) in relatie tot hun de inzet van planten (zie fig.) een rol. Hiervoor zijn enkele vragenlijsten in omloop die niet gevalideerd zijn. Zijn deze lijsten betrouwbaar (herhaalbaar resultaat) en valide (relevant voor wat men wil weten)? Is er een relatie te leggen met vragenlijsten als Keirse-Bates of Meyers-Briggs uit de psychologie? Wat betreft de smaken van planten in relatie tot het fysiologisch effect op de functies van het autonoom zenuwstelsel is onderzoek gedaan door het IEZ en ook door auteurs als J. Ross. De onderzoeksvraag die nog beantwoord moet worden door middel van smaakexperimenten luidt: Is er een relatie tussen de vier in de fytotherapie benoemde basale smaken en de ervaring ervan (in termen van afkeur of voorkeur) door mensen van verschillend temperament?

4. Consumptie van wilde planten

(int*) IEZ heeft een studie gedaan naar enkele wilde planten die in NL nog worden verzameld en verkocht; deze studie kan worden uitgebreid: welke planten worden (waar/door wie) nog gegeten; voordelen/nadelen (evaluatie mbv literatuur van veiligheid) en recepten. Er wordt een publicatie hierover voorbereid.

Etnoveterinair onderzoek: Studie van het gebruik van geneeskrachtige planten voor (landbouw) huisdieren

Bij een etnoveterinaire stage kunnen de volgende thema's worden gekozen:

1. Kruidengebruik voor landbouwhuisdieren, vroeger en nu.
Bronnenonderzoek in oude veterinaire en agrarische handboeken naar traditionele kruidenrecepten en hun toepassingen. Uitgangspunt voor de keuze van een plant zouden volksnamen voor planten kunnen zijn (verzameld door het Meertens instituut) die naar dieren verwijzen. Indien mogelijk worden de zo gevonden historische plantenmonografieën uitgebreid met zoveel mogelijk actuele wetenschappelijke gegevens.
2. (int*) Welke kruidenproducten zijn er op de markt en welke zijn nuttig?
In het project Fyto-v (www.fyto-v.nl) is voor landbouwhuisdieren een overzicht gemaakt van welke preparaten op de markt zijn en wat hierbij de onderbouwing is. Zo een overzicht is ook hard nodig voor paarden en voor kleine huisdieren. Voor dit zover is kunnen meerdere studenten hier deelactiviteiten verrichten, zoals het opsporen van preparaten, via veldwerk onder huisdiereigenaren en via internet. Het gaat om fytotherapeutische, nutriceutische en cosmeceutische toepassingen.
3. (exp*): Werkt dit kruid bij?
Naar aanleiding van eigen belangstelling of vragen vanuit het publiek of bedrijven kan de experimentele validatie van een (door eerdere studenten) goed gedocumenteerd kruidenmiddel of een commercieel preparaat in een geschikte diergroep ter hand worden genomen. Het IEZ beschikt zelf niet over proefdieren dus de student dient zelf te zorgen voor een setting bvb via huisdiereigenaren (stal, kennel, enz).

* afkorting voor de wijze waarop de data hoofdzakelijk worden verzameld:
int (interviews), obs (observaties), exp (experimenten).

Zoöfarmacognosie: Studie van het gebruik van medicinale planten en andere substanties door dieren

Bij een zoöfarmacognostische stage zijn de volgende thema's mogelijk in Nederland of buitenland:

* afkorting voor de wijze waarop de data hoofdzakelijk worden verzameld:
int (interviews), obs (observaties), exp (experimenten).

1. (G)razend gezond

(obs*): Veldwerk waarbij kruidengebruik van grazers in relatie tot hun constitutie en conditie wordt gedocumenteerd. Er zijn pilots gedraaid met runderen en paarden in natuurgebieden en met geiten op een biologische fokkerij. Een gevalideerde constitutie-indeling dient te worden ontwikkeld. Aanvulling van waarnemingen is welkom, bijvoorbeeld over relatie tussen seizoensritmes in het kruidengebruik en ziekte-incidentie (hierover dient de beschikbare literatuur nog te worden verzameld). Voor de toekomst wordt een nieuwe studielocatie in midden Italië gezocht, maar ook in Nederland blijft veldwerk interessant.

2. Primaten en kruiden.

(obs*) Pilots zijn gedraaid in Apenheul (NL), Stichting Aap (NL) en Vallee des Singes (Fr). Meer observaties over kruidengebruik van primaten in relatie tot hun constitutie en conditie zijn welkom, maar ook de culturele overdracht van kruidengebruik bij apen in dierentuinen (oud naar jong of nieuw aangekomen versus vaste bewoners) kan worden bestudeerd als de gelegenheid zich voordoet. Voor de nabije toekomst is een studielocatie in Kameroen voorzien.

3. Experimentele zoöfarmacognosie (obs/exp*): Dit nieuwe vakgebied heeft dringend herhaalbare onderzoeksmodellen nodig omdat veel nog steunt op incidentele waarnemingen. Het introduceren van meerdere plantensoorten in verblijven van primaten leidde vanwege groepsdynamische processen niet tot gezondheidsgerichte consumptie. Hoe kan dit ondervangen worden? Hoe kunnen we herhaalbare reacties van dieren op de smaak- en gevoelsensaties verbonden aan medicinale planten opwekken en karakteriseren? Welke bestaande onderzoeksmodellen kunnen eventueel worden gebruikt? Welke gevalideerde diertesten zijn er voor diertemperaturen en kunnen die worden ingezet in relatie tot testen van smaakvoorkeur? (bvk Univ ethologie stud.)

4. Historische en antropologische zoöfarmacognosie

Het fenomeen zoöfarmacognosie wordt beschreven door Plinius en door diverse auteurs uit de 16^e en 17^e eeuw (kruidenboeken en bvb Jacob Cats). Een overzicht zou nuttig zijn. Het verschijnsel geofagie in de zoöfarmacognosie moet vergeleken worden met wat de antropologie hierover aan waarnemingen heeft verzameld.

Bij statistisch significante resultaten uit bovenstaand werk kan in samenwerking met de afdeling Biogenic Medicinal Chemistry op de faculteit Farmaceutische Wetenschappen te Utrecht de gevonden kruidenkeus worden geanalyseerd en getest wat betreft medicinale inhoudsstoffen. Hier kunnen studenten (medische biologie, farmacie, organische chemie enz) bij betrokken worden.

Enkele algemene aandachtspunten:

- Vergoeding voor de begeleiding door het IEZ dient in overleg op uurbasis voor de betreffende stagiaire afgesproken te worden. Vraag je school naar de standaardvergoedingen!
- Gebruik van de IEZ bibliotheek en bureaufaciliteiten (zoals kopieerapparaat) mits op beperkte schaal is gratis.
- Het intellectueel eigendom van het eindproduct van de stage berust bij het IEZ. Het verslag wordt in overleg uitgegeven door IEZ of door de instelling waar de student studeert; beide instellingen (evenals de eventuele derde instelling waar veldwerk is verricht) ontvangen een bibliotheekexemplaar. Een externe publicatie is in overleg doorgaans mogelijk. Een andere opzet, met andere afspraken over intellectueel eigendom en openbaarheid, is mogelijk maar niet vanzelfsprekend.
- Het IEZ ontvangt geen externe subsidie en het is dus niet vanzelfsprekend voor de begeleiders om onbetaalde (bijvoorbeeld gezondheidskundige) adviezen aan anderen (ook niet aan stagiaires) te verstrekken.
- Reis- en verblijfskosten zijn doorgaans voor je eigen rekening. Incidenteel kan hiervan worden afgeweken.
- Graag een onderwerp voor stage of scriptie ruim (3-6 maanden) tevoren afspreken in verband met afspraken met derden.
- Het heeft alleen zin om vernieuwend onderzoek te doen als je enige voorkennis hebt. Daarom is een voorwaarde: biologie en scheikunde op minimaal Havo niveau. Aanvullend dient kennis op Hbo niveau aanwezig te zijn van
 - o ofwel diergezondheid (inclusief –gedrag) ofwel humane gezondheid (inclusief psychologie), zoals in hoger agrarisch onderwijs of HBO (dier)natuurgeneeskunde opgedaan
 - o botanie (zoals het soortbegrip, globale florakennis, belangrijkste plantenfamilies, kennis van determineren). Wat dit betreft kunnen incidenteel bij IEZ aanvullende opleidingen/trainingen worden gedaan.
- Elke stage of scriptie begint met een overzicht van de beschikbare literatuur voor het thema (wij helpen je hierbij); daarna volgt een originele (niet eerder beschreven) vraagstelling die wordt uitgewerkt tot het onderzoeksprotocol (cq plan van aanpak) voor de stage. Het kan bij dit laatste ook gaan om een gemotiveerde keuze voor een herhaling van een eerder onderzoek.

BELANGSTELLING? STUUR EEN MAIL MET JE INTERESSES NAAR info@ethnobotany.nl

geef daarbij aan

- welke opleiding je volgt
- naar welk thema en naar welke methodiek je interesse uitgaat
- welke relevante kennis en vaardigheden je reeds bezit en welke je wilt vergroten
- wat je opleiding aan faciliteiten of ondersteuning biedt
- hoeveel uur inzet je wordt geacht te besteden aan dit onderwerp
- in welke periode je deze inzet wilt realiseren

dan nemen we contact met je op.